

INFORMACIJOS MENEDŽMENTAS: AKSIOMOS IR TEOREMOS

Arūnas Augustinaitis

Šis straipsnis yra savotiškas apibendrinimas ketverių metų tarpsnio, kai 1991 metais į Lietuvą buvo "atvežta" informacijos menedžmento (IM) samprata ir VU įkurtas Komunikacijos fakultetas. Per tą laiką VU išugdyta pirmoji IM bakalauro karta ir svarbiausia susiformavo profesinė aplinka, kai, rodos, neseniai svetimkūniu buvusios idėjos virto savomis. Tad šiuo metu jau galima kalbėti apie konceptualų IM pamatą, diskutuoti apie IM plėtotės kryptis ar bent aspektus, net kurti "lietuviškąją" mokyklą.

Perdaug nesigilinant į tai, ar pasiteisino pirminė idėja integruoti komunikacijos ir informacijos problematiką IM pagrindu, reiktų atkreipti dėmesį į vis ryškėjantį konceptualų skirtumą tarp radikalios ir tradicinio IM supratimo. Žodis "tradicinis" šiuo atveju nėra pakankamai tikslus, kadangi pats IM gyvuoja gal tik dešimtmetį, tačiau jis implikuoja ir istoriškai ankstesnes informacinės veiklos paradigmas, kurios kartais vienpusiškai sureikšminamos, kalbant apie IM. Griežtąja prasme – tai nėra IM, o tik viena ar kita jo raidos įtaka. Tačiau pastaruoju metu, kai IM tampa vis populiariesnis, prestižiškesnis ir naudingesnis, dažnai bandoma po IM vardu "paslėpti" vienaspektes, antrailes ar pasenusias informacinės veiklos traktuotes. Pavyzdžiui, IM terminu siekiama įvardinti ir informacinės veiklos koncepcijas (informacijos masyvų kaip informacijos resursų valdymo; informacijos paieškos sistemų kaip informacijos sistemų; informacinio aptarnavimo kaip analizės ir sprendimų priėmimo sistemą ir pan.), ir vadinamąją "ekonominę informatiką", ir atskiras informacijos technologijų taikymo sritis, ir t. t.

Kitaip sakant, kyla IM paradigmos, žinijos ir mentalinio konteksto klausimai. Skirtingose šalyse jie turi savo ypatumus.

Neabejotina, kad IM atsiradimas sietinas su didžiųjų pasaulio valstybių raidos pobūdžiu. IM žymiai aktualesnis ten, kur labai išvystyta ekonomika, karinis kompleksas, ryškūs geopolitiniai interesai ir jų reprezentavimo formos. IM samprata ten orientuota į visų informacijos išteklių ir komunikacijos ryšių visumą ir jų organizavimą skirtingose srityse. IM tampa priemone, leidžiančia integruoti materialius, žmogiškuosius, technologinius, organizacinius, kultūrinius veiksnius, kūrybinius procesus, inovacijas ir kt. bei panaudoti jų visumą organizavimo efektyvumui didinti ir tuo įtvirtinti strategines pozicijas [1; 5; 6; 9; 12].

IM suprantamas kaip universali vadybos priemonė. Galimi IM modeliai, skirti visuomenės valdymui, verslui, gamybai, komercijai, politikai, kultūrai, mokslui ir pan., net pačiai informacinei veiklai. Taip pat ieškoma bendrų dėsningumų, sistemų ir mechanizmų, kuriuos būtų galima transformuoti konkreitiems objektams. Universaliais modeliais atskleidžiami giluminiai informaciniai ryšiai ir jų vaidmuo organizavimui bei vadybai. Pavyzdžiui, į informacinių ryšių ir komunikacijos formų struktūras jungiami kognityvieji, kultūros, socialiniai ir pan. aspektai bei jų sąveika su technologijomis. Tad IM suprantamas kaip strateginis veiksnys, įskaitant ir vadinamąją mąstymo strategiją. Šiuo požiūriu IM tiesiogiai sietinas su visuomenės informacinės infrastruktūros plėtote ir vadinamosios informacinės visuomenės kūrimo tendencijomis. Geriausiai tai iliustruoja G-7 šalių susitarimai bendrai kurti vadinamuosius "informacijos greitkelius" (ar "informacijos supergreitkelius") vieningos telekomunikacijų sistemos pagrindu. Šių informacijos greitelių planavimas tiesiogiai sietinas su visuomenės raidos perspektyvomis, panašiai kaip tarbiniais laikais buvo kuriami penkmečio planai.

Mažesnėse Europos šalyse, pavyzdžiui, Skandinavijos [10], IM samprata nėra tiek globali, gili ar strategiškai svarbi, kadangi riboti resursai neleidžia diktuoti šiuolaikinio pasaulio "madų". IM čia yra labiau sudėtinė informacinės kultūros dalis, kuri kaip "importuota" idėja sėkmingai taikoma savo specifiniams uždaviniams spręsti ir kartu išlikti šiandienės pasaulio raidos "farvate-

ryje". Dėl to šių šalių IM samprata nėra tiek radikali, kiek didžiųjų, turi daugiau taikomąjį pobūdį ir dažniausiai remiasi specializuotą informacinės veiklos sričių tradicija. Tačiau taikymo kultūros požiūriu šių šalių IM dažnai aplenkia didžiąsias.

Lietuvoje IM sampratą lemia specifiniai mentaliniai veiksniai: iš Tarybų Sąjungos laikų išlikusi orientacija į fundamentines bei strategines maksimas ir, kita vertus, senosios, "industrinės" informacijos technologijų ir informacinės veiklos sričių paradigmos. Faktas, kad IM konceptas bent jau formaliai yra suprastas ir priimtas, tačiau tai nereiškia, kad radikaliai pasikeitė mąstymo orientacija ir nauja idėja tapo savastimi: paradigmų kaita niekada nebūna vienareikšmė ir "beskausmė", juo labiau epochos kryžkelėje tarp industrinės ir postindustrinės visuomenės traukos. Nenuostabu, kad prieštara tarp radikalaus ir tradicinio IM supratimo kelia daug klausimų, į kuriuos ne taip lengva atsakyti. Todėl vienas ir šio straipsnio tikslų ir yra bandymas bent jau fragmentiškai nubrėžti konceptualias gaires tolesnei IM plėtotei, t. y. aptarti tai, kas vargu ar diskutuotina ("aksiomos"), ir tai, kas daugeliu atveju problemiška ar alternatyvu ("teoremos"). Žinoma, tai labiau metaforiškas priešpastatymas, žymintis mėginimą per žinių sistemos ir specialisto modelius išsiaiškinti patiems, kas gi tas IM ir koks galėtų būti jo "lietuviškasis" kelias [4]. Siekiama glaustai pateikti sistemą konceptų, kurie tarytum sudaro IM problemų "lauko" pamatą. Ir juo remiantis būtų galima suformuoti aktualias IM plėtotės kryptis moksliniu, mokomuoju, taikomuoju požiūriu.

"Aksiomos"

IM kaip organizavimo sociologija. IM aspektu bet koks socialinis organizavimas pirmiausiai reiškia vienokius ar kitokius žmonių ryšius. Daiktai, organizavimo struktūros, jų fizinis lokalizavimas erdvėje ir laike, informacijos laikmenos, technologijų taikymas, kūryba, inovacijos ir pats valdymas – tai tik žmonių tarpusavio santykių išraiška. Ir šie santykiai visada turi tam tikrą

informacinį turinį bei atitinkamą komunikacinę išraišką. Tad IM visada, atskleidžia žmonių, daiktų ir laikmenų ryšius organizavimo procese. Jis apima ne tik formaliųjų pozicijų valdymą, kaip įprasta klasikiniame menedžmente, bet ir milžinišką sluoksnį po jomis slypinčių neformaliųjų ryšių, kurių organizavimas lemia formaliosios vadybos turinį [8, 74–90; 9, 130–138]. Ar žmonės grūdasi prie lifto, ar aptaria reikalus rūkomajame, ar kažkas dirgsta nuo kavos įpakavimo piešinio ar radijo taško bufete, ar lankytojas neranda reikiamo kabineto – visa tai ir daugybę kitų organizavimo aspektų atskleidžia organizavimo sociologijos informacinė išraiška. Visų šių veiksmų įtaką ir jų racionalizavimą jungia IM.

IM kaip informacijos ekonomika. Jei ekonomika, kaip mokslas, tiria apskritai bet kokios tikslingos žmogaus veiklos pamatus, tai IM apima “informacijos ūkį”, kuris yra tiesiog proporcingas paties organizavimo mastams ir sudėtingumui. Kitaip sakant, informacinis (arba neformalusis) organizavimas tiesiog projektuojamas į formalųjį organizavimą [8, 91–92]. Kuo racionaliau informacinis organizavimas tvarkomas, tuo labiau jis veikia formalųjį organizavimą ir su juo sutampa. Čia galima kalbėti apie tiesioginį ekonominį efektą, kuris gaunamas racionalizuojant organizavimą ir pačią veiklą informacinėmis priemonėmis. Tad IM traktuotinas kaip bet kurios žmogiškosios veiklos srities informacijos ekonomika. Ir šis IM vaidmuo tolydžio stiprėja, visuomenės gyvenime vis labiau įsigalint informaciniams veiksniams.

IM ir informacijos komunikacijos technologijų (IKT) lygiagretumas. IM neatsiejamas nuo IKT plėtotės ir vystomas jų pagrindu. IM orientuotas į pačią informaciją ir jos valdymą. Bet koks organizavimo darinys implikuoja informacijos ir technologijų santykį. Šia prasme IM orientuotas į pačių informacijos išteklių valdymą, o šis savo ruožtu jungia ir IKT sistemų menedžmentą. Kadangi IKT sietinas apskritai su technologijų plėtra, tai IM iš dalies apima ir technologijų vadybą. Jis integruoja ir racionalizuoja žinią, technologijas ir komunikaciją kaip svarbiausius šiandieninės kultūros veiksmus [6; 11; 13].

IM – mąstymo ir veiklos stilius. IM nėra mokslas tikraja šio žodžio prasme. Tiksliau, tai nėra tradicinis mokslas, nes metodologiniu lygmeniu IM pirmiausiai išreiškia postindustrinės visuomenės informacinę kryptingumą. Šiuo atveju tiktų trivalesioji formulė: šio požiūrio (ar paradigmos) susiklostymą lėmė visuomenės informacinės praktikos poreikiai. Jis reikštų, kad visos dabarties problemos, nepriklausomai nuo veiklos srities, sėkmingiausiai spręstinos kaip informacinės problemos. Toks mąstymo stilius orientuotas į ateitį, ir jį perėmęs žmogus be baimės sutinka vis labiau informacinę aplinką, sugeba prie jos prisitaikyti ir sėkmingai konkuruoti.

IM kaip socialinės integracijos veiksnys. Paprastai kalbant, „informacinis mąstymas“ integruoja visas organizavimo struktūras, funkcijas ir procesus, sieja skirtingos kokybės veiklos fragmentus ir aspektus į visumą, taip pat jungia aplinkos veiksnius. Informacinė veikla tampa bet kokios veiklos jungiančiuoju elementu [9, 43–45]. Ji veikia ir keičia organizavimo bei jo aplinkos socialines sąlygas: darbo pobūdį, motyvaciją, darbo ir laisvalaikio santykį, žmonių bendravimo pobūdį, saviraiškos formas ir kt. [1, 157–193]. Šis teiginys gali būti ekstrapoliuotas visai dabarties visuomenei, vis labiau priklausomai nuo informacinės veiklos organizavimo ir valdymo [7, 447–489].

IM įtakos. IM yra universalus informacinis konceptas, kurį lėmė informacinės veiklos ir technologijų santykio raida. Šis santykis yra kriterijus, sąlygiškai leidžiantis išskirti ir apibendrinti IM raidos linijas. Istoriskai IM įtakos sietinos su specializuotos informacinės veiklos sritimis – pirmiausiai bibliotekininkyste, bibliografija, archyvistika ir kt. Jų pamatu susiformavo dokumentacijos problemos, susietos su naujais informacijos apdorojimo metodais ir jos panaudojimu industrijai. XX a. viduryje informacijos sąvoka susiejama su technologijomis ir elektroniniu duomenų apdorojimu, o pati informacinė veikla įgavo įvairių sričių informacijos sistemų rangą, paremtą skaičiavimo centrų koncepcija. Sprendžiant elektroninio duomenų apdorojimo ir infor-

macijos vartojimo disproporcijos problemą, vis daugiau dėmesio buvo skiriama vadinamųjų automatizuotų valdymo sistemų tobulinimui. Vėliau informacijos procesai tolydžio "išsikėlė" iš skaičiavimo centrų ir priartėjo prie tiesioginių informacijos vartotojų. Pastarųjų poreikiai ir informacijos vartojimo, "elgesio" su informacija problemos susitelkė vadinamojoje mokslinėje informatikoje (sinonimai: dokumentacija, dokumentalistika, informacija ir dokumentacija, informacijos mokslas ir kt.). Personalinių kompiuterių paplitimas faktiškai panaikino ribas tarp specializuotos informacinės veiklos ir įvairiausių žmogaus veiklos sričių informacijos procesų, be to, organiškai susiejo informacijos technologijas su pačios informacijos vartojimu bet kokios veiklos organizavimui. Ši sąsaja integralią išraišką įgavo vadinamajame ofiso (ar biuro) menedžmento koncepte, kurio universalumas tapo IM pamatu [6, 10–11; 7, 285–419; 8, 24–34].

IM lygmenys. IM modeliuojamas vertikaliu ir horizontaliu lygmenimis, kurie žymi IM kompetencijos hierarchiją ir ribas. Vertikaliu lygmeniu IM skirstomas į aukščiausios, vidurinės ir žemesniosios grandies menedžmentą, o horizontaliu – į mažų, vidutinių ir didelių organizacijų, teritorinių junginių, regioninių darinių, valstybės. Galima būtų dar išskirti profilius – vidinius (organizacinį, technologinį, ekonominį, finansų, personalo ir kt.) ir išorinius (viešųjų ryšių, marketingo, reklamos, įvaizdžio kūrimo ir kt.) [6, 547–618].

"Teoremos"

IM koncepcija. Tai vienas aktualiausių klausimų, kurį lemia šios veiklos srities 1) naujumas; 2) labai spartus teorinis ir metodinis kitimas; 3) integracija į naujas problemines sritis. Dėl to IM konceptų ribos gana plačios ir yra daug susipynusių traktuočių. Vadybos aspektas, matyt, būtų labiausiai pagrįstas jų analizės ir vertinimo kriterijus. Čia svarbus LIS (bibliotekininkystės ir informacijos mokslo) komplekso ir IM santykio klausimas. Dabartinis LIS kompleksas jungia visų specializuotų komunika-

cijos ir informacijos paslaugų raiškų funkcionavimo problematiką. Tai ne tik bibliotekos, teikiančios vis platesnį komunikacinių paslaugų spektrą, bet ir informacijos centrai, tarnybos, agentūros, informacijos verslo įstaigos, bibliografinės veiklos institucijos, archyvai, knygynai, muziejai, parodos, švietimo, konsultavimo ir kitos institucijos, kurias galima apibūdinti kaip specializuotas komunikacijos ir informacijos įstaigas [2]. Nebūtų nuostabu, jei artimiausioje ateityje LIS kompleksas integruotų teatrų ar net restoranų komunikacinę problematiką. Informacinės ar komunikacinės veiklos požiūriu IM nėra LIS komplekso dalis, kadangi taiko informacinių metodų visumą vadybos aspektu bet kuriam organizavimui. Tačiau metodologiškai IM labai artimas LIS, paveldėjęs ir išplėtojęs pastarojo informacinę problematiką, aišku, neignoruodamas kitų istorinių IM koncepto įtakų. Juo labiau, kad pati žinija savaime tampa postindustrinės visuomenės valdymo veiksmu.

IM žinių sistema. Dėl sparčios IM konceptų kaitos ir nepibrėžtumo galima kalbėti veikiau apie pagrindinius IM žinijos segmentus, nei apie visumą. Klausimas, kokios sritys skirtinos IM. Neabejotina, kad IM pirmiausiai suprantamas kaip informacijos sistemų menedžmentas ir su juo susijęs informacijos technologijų menedžmentas. Ne mažiau svarbūs informacijos resursų menedžmentas, komunikacijos organizavimas, strateginis informacijos menedžmentas, žmogiškųjų resursų menedžmentas, inovacijų menedžmentas, elektroninių dokumentų menedžmentas, duomenų menedžmentas, kokybės menedžmentas, biuro menedžmentas, sprendimų palaikymo sistemos ir kitos disciplinos, kurios vis dažniau skiriamos IM. Kaip sudėtinės IM dalys vis labiau suprantamos tokios dar gana neįprastos disciplinos: mąstymo strategija, sėkmės veiksmų menedžmentas, konsultavimo menedžmentas, o kita vertus, ir tokia generalizuojanti IM kryptis kaip visuotinis (ar visuminis, visapusiš?) IM [5; 12].

IM struktūra. Visas paminėtas IM žinijos sritis teoriniu, metodiniu bei empiriniu lygmeniu jungia trys pagrindinės struk-

tūrinės dalys – informacijos resursų menedžmentas (IRM), komunikacijos menedžmentas (KM) ir informacijos apdorojimo menedžmentas (IAM) [14]. Šios dalys viena kitą papildo ir yra vienijantis IM pamatas. IRM, KM ir IAM sieja tradicinę informacijos mokslų problematiką ir jau aptartas IM įtakas su šiuolaikine koncepcija, kuri taikytina postindustrinės visuomenės realijoms ir mąstymo bei veiklos būdai. Tai reiškia, kad vadybinei informacijos problematikai vis labiau skverbiantis į visas žmogaus veiklos sritis, kurios šiuo požiūriu gali būti įvardijamos jau kaip informacinės, informacijos resursai suprantami nepalyginti plačiau vien už informacijos laikmenas: jais tampa taip pat žmonės, daiktai, technika, ir jie galėtų būti traktuojami kaip informacijos šaltiniai ar saugyklos plačiaja prasme. Tą patį galima pakartoti ir komunikacijos atžvilgiu – pats žmogaus būvis vis labiau suprantamas kaip neapbrėpiamas socialinės komunikacijos raiškų margumynas, kuris struktūrinamas keliais, kanalais, tarnybomis ir remiasi tam tikra technologine komunikacijos infrastruktūra, pagrindžiančia ir informacijos resursų egzistavimą. Informacijos apdorojimas taip pat suprantamas žymiai plačiau negu tradicinis semantinis loginis informacijos laikmenų apdorojimas – tai bet kokie sprendimai ar informacinis poveikis procesams, veiklai ar elgesiui.

IRM, KM ir IAM organizavimo požiūriu traktuotini įvairiausiais “pjūviais”: vidaus ir išorės ryšių, strategijos ir taktikos, sisteminiu ir technologiniu, ekonominiu ir personalo ir t. t. Šiuo atžvilgiu šios trys IM struktūrinės dalys pagrindžia jau minėtas IM skirtinas disciplinas ir IM žinijos pamatą.

Kalbos aspektas. Pagrindinės kalbos, kurios daro didžiausią įtaką lietuviškai terminijai – anglų, vokiečių ir rusų – IM vadina atitinkamai “information management”, “Informationsmanagement” ir “информационный менеджмент”. 1995 metais lietuviškojoje terminijoje “menedžmentas” ir “menedžeris” pakeisti “vadyba” ir “vadybininku”. Atsižvelgiant į tai, matyt, derėtų jau penkis metus vartojamą “IM” terminą keisti į “informacijos vadybą”.

Vadybos aspektas. Klasikinio menedžmento ir IM santykis nusakomas formaliuoju ir informaciniu organizavimu. Klasikinis menedžmentas tik numano informacinį kontekstą, nors virš devyneasdešimt procentų organizacijos veiklos turinio sudaro informaciniai procesai. Plėtojant informacijos technologijas (IT), formalusis ir informacinis organizavimo aspektai vis labiau sutampa. Dėl to klasikinis menedžmentas vis daugiau dėmesio skiria informacijos klausimams, o IM "sulieja" ir klasikinio menedžmento pasiekimus. Šiuo požiūriu IM nėra tik informacinis klasikinio menedžmento aspektas, bet priešingai – vadybiniu aspektu traktuoja informacijos problematiką [8, 61–73].

Akademinis kontekstas. Kokiems gi mokslams skirtinas IM? Vienareikšmis atsakymas vargu ar gali būti. Juk informacijos problematika vis sparčiau plėtojasi daugelyje mokslų ir mokslinių disciplinų. Galima kelti prielaidą, kad IM išreiškia tarpdisciplininę informacijos problematikos pobūdį ir kuria integruojantį naujos mokslo šakos – komunikacijos ir informacijos mokslų – pamatą [3]. Komunikacijos ir informacijos mokslų problematikos integracija vadybiniu aspektu išreiškiama IM. Būtent šis požiūris yra metodologinis pamatas, kuriuo iki šiol grindžiamas IM konceptas ir studijų organizavimas VU Komunikacijos fakultete. Tai atitinka postindustrinės visuomenės tendencijas, kada faktiškai visi reiškiniai įvardijami kaip informaciniai, kai galima teigti, kad visa gyvenimo terpė žymima kaip informacinė. Teoriniu požiūriu komunikacijos ir informacijos mokslų integracija traktuotina kaip nauja koncepcija, kuri ne tik išskiria lietuviškosios informacijos mokslo mokyklos savitumą, bet ir turi nemenką euristinį potencialą ateičiai.

Tad galima manyti, jog informacijos ir komunikacijos žinija pagrindžia IM kaip veiklos ir mąstymo stilių. Dėl to IM taikytinas bet kokiam organizavimui ir aprėpia visus santykius ir procesus informaciniu ir komunikaciniu aspektais. Todėl informologijos specialisto modelis VU Komunikacijos fakultete iš esmės yra informacijos menedžerio plačiąja prasme modelis. Informa-

cijos menedžerio specialybė išreiškia informacijos ir komunikacijos mokslų profesinį pavidalą ir studijų kryptį.

Informologijos specialybės samprata. Informologijos specialybės ypatumai tarp kitų studijų ir mokslo krypčių apibrėžiami trimis tarpusavyje susijusiais žinijos kompleksais:

- 1) informacijos mokslai,
- 2) komunikacijos mokslai,
- 3) informacijos menedžmentas (IM).

Informologijos specialybė turėtų būti formuojama pagal paties IM logiką, t. y. pagal organizavimo struktūrą, apimančią vidinius ir išorinius ryšius. Išoriniai ryšiai suprantami kaip komunikacijos kanalai nuo tarpasmeninės komunikacijos iki telekomunikacijų [1, 325–411]. Vidiniai organizavimo ryšiai jungia informacijos šaltinius ir saugyklas (IRM), komunikacijos kanalus (KM) ir procesus, kurių atžvilgiu priimami sprendimai (IAM). Vidiniai ryšiai reprezentuojami išorėje kaip informacijos marketingas, organizacijos marketingas, reklama, visuomeniniai ryšiai. IM užtikrina informacinį organizavimą ir transformuoja formaliųjų pozicijų valdymą informaciniu ir komunikaciniu požiūriu atsižvelgiant į informacijos technologijų raidą. Tuo pačiu IM suprantamas kaip strateginis organizavimo veiksnys.

Reikalavimai specialistams. Reikalavimai specialistams iš principo negali būti konkretūs, kadangi realiai neįmanoma atsižvelgti į IM raiškų įvairovę. Pavyzdžiui, IT menedžeriui keliami reikalavimai skirsis nuo reikalavimų vadinamajam generalistui arba informacijos verslo vadybininkui. Dėl to literatūroje dažnai pateikiami gana skirtingi specialisto modeliai, o universitetiniams planams dera tik vyraujančios idėjos. Vadinasi, reikalavimai informacijos menedžeriui yra tik ideali siekiamybė, kurią galima apibūdinti kaip įvairių kriterijų sintezę [8, 420–446; 9, 108–113; 14, 111–115; 15, 95–96].

Reikalavimai	Charakteristika
Fundamentinės teorijos	teorijos, metodologijos, hipotezės, modeliai
Komunikabilumas	tarpasmeninis bendravimas, kolektyvo valdymas, PR, bendroji kultūra, rašytinė komunikacija
Techniniai ir metodiniai įgūdžiai	IT ir taikymo metodai, techninė ir programinė įranga, IS, IPS, informacijos poreikiai, veiklos organizavimas ir metodai, informacinis aptarnavimas, informacijos resursų panaudojimas
Ekonomikos pagrindai	ekonominės žinios, finansų ir sąskaitybos metodai, paslaugų ekonomika, marketingas
Empirinė metodika	informacijos apdorojimo ir analizės metodai, informacijos paieškos technologijos, komunikacijų tyrimų metodai, sociologiniai ir statistiniai metodai
Nuojauta	idėjų generavimas, inovacijų metodai
Intuicija	techninis, humanitarinis, socialinis, ekonominis kontekstas, kultūros jausmas
Tikslų supratimas	filosofijos, etikos, estetikos nuostatos, bendroji vadybos teorija
Vizijų jėga	bendrasis išsilavinimas, planavimas, informacinės infrastruktūros įsivaizdavimas, politikos ir teisės kontekstas
Energija ir realybės jausmas	patirtis, praktiniai įgūdžiai, taikomieji valdymo ir organizavimo įgūdžiai

Tai viena iš sunkiausių “teoremų”, kuri kas kartą reikalauja naujesnio ir tobulesnio sprendimo.

Informacijos menedžerio žinios, mokėjimai, įgūdžiai.

Specialisto žinios:

- socialinės “informatizavimo” koncepcijos;
- komunikacijos ir informacijos teorijos;
- komunikacijos ir informacijos žinijos struktūra;
- bendrosios metodoginės koncepcijos;
- komunikacijos ir informacijos politika ir ekonomika;
- masinės komunikacijos teorijos;
- filosofijos, ekonomikos, sociologijos, psichologijos, kultūros, mokslotyros, istorijos kontekstas;
- visuomenės informacinė infrastruktūra;
- informacijos industrija;
- informacijos resursai;
- informacijos teisė;
- informacijos menedžmentas;
- IS ir DB;
- IPS ir IPK;
- bibliotekininkystės, bibliografijos ir informacinės veiklos kontekstas;
- informacijos technika ir technologijos;
- informacinės veiklos koncepcijos.

Specialisto mokėjimai:

- informacijos valdymo organizavimas;
- informacijos resursų, sistemų, technologijų strategijos planavimas;
- tarpasmeninių, mažųjų grupių, viešųjų ir masinių komunikacijų formavimas ir valdymas;
- ryšių su visuomene organizavimas;

- informacijos technologijų organizavimas;
- informacijos resursų (šaltinių ir saugyklų) tvarkymas;
- informacijos marketingas;
- informacijos paslaugų ir informacinio aptarnavimo organizavimas;
- informacinės veiklos planavimas ir organizavimas;
- organizacijos komunikacinių procesų modeliavimas;
- inovacijų planavimas ir diegimas;
- IPS ir DB kūrimas;
- informacijos analizė;
- sociologinių bei statistinių metodų taikymas;
- užsienio kalbos.

Specialisto įgūdžiai:

- vertinti informacinę aplinką ir komunikacijos raiškas;
- rengti informacijos menedžmento projektus;
- kompleksiskai naudoti informacijos technologijas;
- projektuoti IS ir DB;
- teikti informacijos paslaugas;
- apdoroti ir analizuoti informaciją;
- vykdyti rašytinę komunikaciją.

Specialistų rengimo tikslai. Pagrindinis specialistų rengimo tikslas – parengti informacijos profesionalus, gebančius organizuoti valdymą, atsižvelgiant į informacines postindustrinių visuomenių tendencijas, kurie vadybos potencialą atskleidžia informaciniais metodais. Tai – profesionalas vadybininkas, orientuotas į “informacijos erą” ir dėl to sugebantis atskleisti naujus organizavimo rezervus, nebijantis ateities ir naujovių.

Išvados. Apibendrinant galima konstatuoti, kad Lietuvoje IM – jau ne vien atsitiktinis ar paskiras mokslo fragmentas, bet sparčiai besiformuojanti mokslo kryptis, ne tik perimanti pasaulio patirtį, bet ir kurianti savitą teorinę koncepciją, paremtą komunikacijos ir informacijos mokslų integracijos idėja. Šiuo po-

žiūriu VU Komunikacijos fakultetas apima visą informacijos problematikos spektrą: LIS kompleksą, masinę komunikaciją bei komunikacijos ir informacijos mokslus, kurie profesinę išraišką įgauna IM.

Kartu kyla nemaža komplikuočių klausimų, sietinų su IM koncepcijos plėtote, žinijos struktūra, ypač jos modeliavimu akademiniam kontekste. Matyt, sudėtingiausia "teorema" – specialisto modelis, kuris, nepaisant norų ir pastangų, pernelyg abstraktus ir idealus, vienu kartu ir perkrautas, ir nepilnas, jeigu jį koreguotume kažkokiais subjektyviais akcentais.

Tad "teoremų" įrodymas priklausys nuo to, kokią teorinį potencialą sukaupsime komunikacijos ir informacijos mokslų srityje, kiek išugdysime kvalifikuotų specialistų ir paruošime IM profesinę aplinką.

LITERATŪRA

1. Alter S. Information Systems: a Management Perspective / Ed. by Addison. – Wesley Publishing Company, 1992. – 848 p.
2. Augustinaitis A. Bibliotekininkystės bendroji teorija // Teoriniai bibliotekininkystės pagrindai. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius : STL, 1995. – P. 28–80.
3. Augustinaitis A. Informacinė mokslo integracija // Informacijos mokslai. – 1994. – Nr. 2. – P. 9–21.
4. Augustinaitis A. Information Management: Science and Methods of Teaching // Libraries and Associations in the Transient World: New Technologies and New Forms of Cooperation. 10–12 June 1995: Conference Program. Vol. 2. – Eupatory : GPNTB Russian, 1995. – P. 67–70.
5. Biethahn J., Muksch H., Ruf W. Ganzheitliches Informationsmanagement. 1–2 Bde. – Muenchen, Wien : R. Oldenbourg Verlag, 1990–1991.
6. Corporate Information Systems Management: Text and Cases / Cash J. I., Jr., McFarlan W. F., McKenney J. L., Applegate L. M. – 3rd ed. – Pub. IRWIN, 1992. – 702 p.
7. Information Systems Management in Practice / Sprague R. H., McNurlin B. C. – Prentice-Hall International, 1986. – 501 p.
8. Lucey T. Management Information System. – 6th ed. – London : DP Publications, 1991. – 326 p.

9. *Managing Information Strategically* / Ernst and Young Information Management Series. By McGee J. V. and Prusak L. – N.Y. et al: Published by John Wiley and Sons, 1993. – P.

10. Olaisen J. *Information management: A Scandinavian Approach*. – Oslo: Scandinavian University Press, 1993. – 343 p.

11. *TeamWare Office in Business Situations: Using Tools for Building Workgroup Computing Environments* / A Research Report by Geoffrey Bock. – Boston: Patricia Seybold Group, 1995. – 35 p

12. Reinermann H. *Verwaltungsinnovation und Informationsmanagement*. – 2. neubearb Aufl. – Heidelberg: R. v. Decker und C. F. Mueller Verlagsgesellschaft, 1987. – 80 S.

13. Saulėnas A. *Biuro informacijos sistemos* // *Mokslas ir technika*. – 1995. – Nr. 1. – P. 19–22.

14. Wersig G. *Informationsmanagement: Vorlesungsmanuskript*. – Berlin: Freie Universitaet Berlin, 1988. – 122 S.

15. Зеерер Т. *Развитие информационного менеджмента в Германии* // *Проблемы теории и практики управления*. – 1992. – Но 1. – С. 90–96.

Įteikta 1995 m. lapkričio mėn.

INFORMATION MANAGEMENT: AXIOMS AND THEOREMS

Summary

Education and research in information management (IM) were started at Vilnius university in 1991 together with the new Faculty of Communication. From the very outset of the branch they discuss the questions of conceptual development of IM, models and possibilities of its adaptation, in response to the traditions of information sciences and the experience of European countries and USA.

They treat information management as a new paradigm of information activity. This paradigm corresponds to post-industrial tendencies. It is a relatively new branch with the very rapid development and its system of knowledge constantly changes and progresses. Due to this the understanding of IM is not monosemantic: it is under the effect of traditional information research influences, the development of communications and information technologies, the conceptions of modern management.

This article is aimed to expose the main conceptual propositions that relatively are set in ("axioms") and those branches that raise complicated problems ("theorems"). The system of IM, the place of IM in academic context or the model of specialist could be mentioned among the latter ones.